

9. Mansureh Kebritchi, Angie Lipschuetz, and Lilia Santiago. Issues and Challenges for Teaching Successful Online Courses in Higher Education : A Literature Review. *Journal of Educational Technology Systems*. 2017. Vol. 46(1). P. 4–29. URL: https://www.researchgate.net/profile/Lilia_Santiago/publication/319013030_6

10. Yue C. L., Bjork E. L., & Bjork R. A., Reducing verbal redundancy in multimedia learning: An undesired desirable difficulty. *Journal of Educational Psychology*. 2013. № 105. P. 266–277. doi.org/10.1037/a0031971 ; URL: <https://psycnet.apa.org/doiLanding?doi=10.1037%2Fa0031971.7>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-380-7-26>

МІКРОСОЦІАЛЬНА ДОВІРА У СТРУКТУРНО-ФУНКЦІОНАЛЬНІЙ ОРГАНІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО КАПІТАЛУ ЛЮДИНИ

Вірна Ж. П.

*доктор психологічних наук, професор,
професор кафедри педагогічної та вікової психології
Волинського національного університету імені Лесі Українки
м. Луцьк, Україна*

Поняття «психологічного капіталу людини» є порівняно новим, адже найчастіше цей термін пов'язують із виникненням позитивної психології і контекст його використання позначається як «позитивний психологічний капітал». І, це зрозуміло, адже позитивна психологія є альтернативою вивчення різноманітних відхилень психічного здоров'я і орієнтована на допомогу здоровим людям. Тому часто вимір позитивних психологічних характеристик людини визначається її суб'єктивним благополуччям, оптимізмом, надією, психологічною стійкістю чи то емоційним інтелектом. Саме ці характеристики людини роблять життя людини усвідомленим та продуктивним, а отже таким, яке сприяє успішній реалізації людини. Такий контекст розгляду капіталу людини виокремлює індивідуальний рівень його вияву, підкреслюючи, що психологічний капітал належить індивідові – це такий специфічний медіатор між подоланням психологічних труднощів та досягненням задоволеності життям. Але слід погодитися, що зазначені індивідуальні конструкти є концептуально залежними від ознак соціального порядку, тому логічним є розгляд соціально-

психологічного капіталу людини як самостійного явища за своїми структурно-функціональними характеристиками.

Соціально-психологічний капітал будемо розглядати як збалансований ресурс соціально-психологічних відносин особистості до суспільства загалом та до власного безпосереднього оточення на основі мікросоціальної довіри. Чому саме мікросоціальної довіри? Відповідь очевидна: саме довіра на мікросоціальному рівні спричинює ефект гармонійних відносин з суспільством та безпосереднім оточенням людини, тим самим спряючи її психологічному благополуччю. Мікросоціальна довіра є виразною ознакою суб'єктності особистості тобто вона декларує міру соціальної активності та індивідуальної креативності щодо власного життя людини.

Отже мікросоціальна довіра відкриває доступ в різні групи, входячи в які, людина отримує можливість використовувати свій соціально-психологічний капітал. Так довіра стає універсальною «суб'єктивною валютою», яка забезпечує психологічні активи чи то ресурси особистості. Саме довіра пов'язує людей в різноманітні групи між собою, а також визначає позитивний емоційний зв'язок між ними. Є зрозумілим, що довіра між людьми в суспільстві виникає і закріплюється при ефективній роботі різних соціальних інститутів [1; 3]. Також важливу роль відіграють загальні цінності, цілі, інтереси, спільні сенси, національні ідеї тощо [2; 4]. Тобто вільна і благополучна держава можлива за умови інтеграції та консолідації членів суспільства: в демократичних суспільствах з високим соціальним капіталом особистість є суб'єктом політичних та економічних відносин, а в авторитарному суспільстві – об'єктом маніпуляції («хибна суб'єктність»). Основний відсоток ресурсу мікросоціальної довіри складає мотивація та відповідальність людей у соціальній реалізації.

Мікросоціальна довіра закладена в основу взаємодопомоги та співпраці людей, а саме вона виражає: готовність довіряти тим, хто безпосередньо знаходиться в оточенні; готовність довіряти іншим людям; позитивність громадянської ідентичності особистості; толерантність до етнічного різноманіття; готовність брати участь в діяльності різноманітних соціальних інститутів. На користь системоутворюючої ролі мікросоціальної довіри у структурі соціально-психологічного капіталу, можна навести такі функціональні характеристики, а саме: здійснення соціального обміну (переважно інформацією); реалізація об'єднання та співпраці людей; орієнтація у визначенні аксіологічних орієнтирів соціальної поведінки.

Виходячи із зазначеного мікросоціального змісту довіри, який визначає базову структурну конструкцію соціально-психологічного капіталу людини, спробуємо розкрити основні позиції архітекτονіки цього поняття: 1 – позиція локалізації, адже різноманітні форми капіталу

мають свою локалізацію. Так соціально-психологічний капітал, виходячи з його дефінітивної артикульованості, об'єднує в собі локалізаційний вияв соціального (в структурі відносин між людьми) та психологічного (в структурі особистісних якостей) капіталів, і, в комплексі пов'язує людей із суспільством та найближчим оточенням, формуючи психологічне відчуття спільності й підтримки; 2 – позиція носія – носієм соціально-психологічного капіталу є груповий індивід. У ресурсі соціально-психологічних відносин у людини формується довірливий соціально-психологічний клімат, який в ідеалі повинен сприяти розвитку суспільства (соціально-психологічний капітал формується на основі відображення соціальної дійсності).

Оскільки більшість психічних явищ є багатовимірними і мають системну організацію, видається доцільним застосування системного підходу до аналізу структури соціально-психологічного капіталу особистості в полікультурному суспільстві. Конструюючи структуру соціально-психологічного потенціалу, обов'язково слід враховувати: логіку зв'язків між компонентами; значення ресурсності суб'єктивного благополуччя; та здатність до соціально-психологічного зростання. Серед компонентів соціально-психологічного капіталу виокремлюються соціальна ідентичність, соціальна толерантність та соціальна зрілість, які піддаються емпіричній верифікації у показниках мікросоціальної довіри (рис. 1).

Рис. 1. Структурні компоненти соціально-психологічного капіталу

Виокремлені компоненти соціально-психологічного капіталу людини виконують такі функції: інтеграційна – соціально-психологічний капітал особистості служить ресурсом для побудови відносин, які призводять до зростання інтеграції суспільства і формування соціального капіталу; регулююча – соціально-психологічний капітал індивіда регулює поведінку індивіда, роблячи його більш продуктивним для суспільства; захисна – ресурс соціально-психологічних відносин робить індивіда захищеним в різних несприятливих обставинах; функція формування і підтримки психологічного благополуччя – індивідуум з соціально-психологічним капіталом характеризується більш високим

рівнем психологічного благополуччя і здоров'я; фасилітаційна – завдяки використанню соціально-психологічного капіталу індивід може легше досягати своїх цілей; адаптивна – соціально-психологічний капітал дозволяє індивідам адаптуватися до соціального середовища, а також досягти більшого успіху у своїх цілеспрямованих діях.

Завершуючи розмірковування щодо ролі мікросоціальної довіри у структурно-функціональній організації соціально-психологічного капіталу, зазначимо її зміст балансування виокремлених структурних компонентів в бік альтруїстичної чи то егоїстичної поведінки особистості. Така збалансованість мікросоціальної довіри є фундаментальною властивістю соціально-психологічного капіталу особистості.

Література:

1. Luthans F., Norman S. M., Avolio B. J., Avey J. B. (2008). The mediating role of psychological capital in the supportive organizational climate – employee performance relationship. *Journal of Organizational Behavior*. V. 29. N. 2. P. 219–238.
2. Marsh R. M. (2005). Social capital and democracy in a new democracy. *The Sociological Quarterly*. V. 46. N. 4. P. 593–615.
3. Sarason I. G., Sarason B. R. (2009). Social support: Mapping the construct. *Journal of Social and Personal Relationships*. V. 26. N. 1. P. 113–120.
4. Stephen A., Halpern D., Fitzpatrick S. Social capital: A discussion paper. L. : Performance and Innovation Unit, 2002.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-380-7-27>

ТРИВОЖНИЙ ТИП ПРИВ'ЯЗАНОСТІ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ВЗАЄМВІДНОСИНИ

Данилова А. С.

студентка кафедри психології

Навчально-наукового медичного інституту

Чорноморського національного університету імені Петра Могили
м. Миколаїв, Україна

Дослідження типів прив'язаності є досить актуальною темою, якій науковці приділяють усе більше уваги. Здебільшого, можна зустріти роботи зарубіжних дослідників, хоча також можна спостерігати, як тема прив'язаності поширюється і в Україні. Початок досліджень прив'язаності заклав англійський психолог та психоаналітик Джон